

Odborná prax profesionálneho managementu

Robert S. Dorney: *The Professional Practice of Environmental Management*, Springer-Verlag, New York, 1989, 228 s.

Podceňovanie problematiky životného prostredia v ČSFR v posledných desaťročiach a nezaujímavosť komplexne pristupovať k riešeniu týchto problémov sa hlboko odrazil nielen na jeho kvalite, ale spôsobil dlhodobý útlm výchovy environmentálne vzdelaných odborníkov na vysokých školách. Máme nedostatočné počty odborne spôsobilých špecialistov hlavne s prírodovedeckým vzdelaním, chýbajú nám však ďalšie profesie - najmä "ekologicky" vzdelaní riadiaci pracovníci, podnikatelia, investori, ako aj verejnosť, ktorá by bola pripravená citlivejšie, ale pritom objektívne vnímať problematiku ochrany a tvorby životného prostredia.

O to cennejšia je pre nás kniha kanadského environmentalistu R. S. Dorneya "Odborná prax environmentálneho managementu". Autor tu zhrnul svoje 20-ročné skúsenosti, ktoré získal ako profesor plánovania miest a regiónov na univerzite vo Waterloo, v medzinárodnom environmentálnom výskume a z vedenia útvaru Ekoplánu, kde sa spracúvali štúdie zamerané na ekologické plánovanie, ako aj expertízy a správy o vplyvoch stavieb a činností na životné prostredie.

V úvodnej kapitole charakterizuje profil environmentálneho manažera. Podľa jeho názoru ostré konflikty a nedorozumenia, ktoré v tejto náročnej interdisciplinárnej sfére vznikajú, sú často dôsledkom nesprávneho postupu spracovania informácií, nevhodnej interpretácie analytických vstupov, podceňovania vzájomných

súvislostí a nesprávnych prístupov k obhajovaniu príčin zhoršovania kvality životného prostredia. Prevažná časť súčasných konfliktných situácií vzniká zo stretu dvoch názorovo odlišných filozofií, z ktorých jedna sa opiera predovšetkým o požiadavky trhu a neustáleho ekonomického rastu, zatiaľ čo druhá vychádza z ekologických hľadísk a prioritizuje zabezpečenie dynamickej rovnováhy medzi človekom a prírodou.

R. S. Dorney poukazuje na príkladoch z Kanady, akú odozvu vyvolala explózia environmentálneho povedomia v oblasti odbornej environmentálnej praxe. V prehľadnej kapitole uvádza zoznam špecialistov v oblasti životného prostredia. Okrem tradičných prírodovedne a humánne zameraných profesií venuje osobitnú pozornosť novým, ktoré vznikli v súlade s rozvojom aplikovaného výskumu - napr. environmentálny manažer, ďalej ekológ - odborný konzultant a "komunikačný" špecialista. Environmentálny manažer musí mať okrem ekologického, resp. prírodovedného, potrebné odborné vzdelanie z etiky, práva a ďalších spoločenských vied. Musí byť schopný objektívne, nezáujato komunikovať s interdisciplinárnym tímom, ale aj s laickou verejnosťou. Mal by mať prehľad v oblasti riadenia starostlivosti o životné prostredie, riadenia výskumu, koordinácie projektov i spolupráce s inými agentúrami. Mal by byť spôsobilý uplatňovať princípy novej etiky životného prostredia, koncepčne, systémovo rozhodovať o možných alternatívach riešenia, predvídať dôsledky nesprávnych rozhodnutí, teda - mal by poznať postupy hodnotenia dopadov stavieb, činností a zámerov na kvalitu životného prostredia, ako aj hodnotenie technológií z hľadiska ich ekologickej spoľahlivosti. A predovšetkým - musí zabezpečiť priaznivý vzájomný vzťah medzi klientom a riešiteľským kolektívom, zabezpečiť objektívnosť a dôveryhodnosť syntézy výsledkov, aby sa predišlo konfliktom a kontroverziám.

V druhej kapitole autor zhrnul filozofické, etické a odborné princípy, z ktorých by mal environmentálny manažer vychádzať. Osobitne zdôrazňuje morálne a etické princípy práce s verejnosťou - práve tu je dôležité, aby bola zabezpečená "ochrana" verejnosti pred nekvalifikovanými informáciami, nesprávnymi interpretáciami, zaujatými postojmi, nadradovaním neadekvátnych kritérií. Autor v tejto súvislosti uvádza princípy tzv. Etického kódu, ktorý vypracovali v rámci Združenia environmentálneho managementu v Ontáriu. Zdôrazňuje nevyhnutnosť vytýčenia metodických zásad a princípov ekologického hodnotenia tak, aby sa racionalizoval a objektivizoval rozhodovací proces a súčasne

minimalizovala environmentálna "emocionalita".

V ďalšej - tretej kapitole - sa autor zamerával na stanovenie konceptuálneho základu pre environmentálny management. Definuje základné pojmy z oblasti životného prostredia a vývoja krajiny. Hlavnú pozornosť venuje ekologickému plánovaniu, ktoré pokladá za vhodný postup pre proces riadenia, založený na objektívne interpretovaných environmentálnych informáciách.

Kapitoly 4, 5, 6 a 7 sú orientované na praktickú, výkonnú časť environmentálneho managementu, konkrétne príklady uplatnenia ekologického plánovania a organizáciu súkromnej praxe. Na základe dlhoročných skúseností autor navrhuje najvhodnejšie zloženie pracovných tímov, pričom znova zdôrazňuje kľúčovú úlohu "komunikačného" experta. Ďalej poukazuje na dôležitosť akceptovania regionálnych aspektov a vytvorenia priaznivého vzťahu medzi klientom a riešiteľmi - odborníkmi. Uvádza osvedčené metodické postupy a postupy organizovania tímovej práce, dáva odporúčania pre formu správy a jej najvhodnejšiu prezentáciu pred odbornou a laickou verejnosťou. Uvádza tiež konkrétne príklady financovanej náročnosti spracovania ekologických správ, ale zároveň poukazuje na úspory, ktoré môže dobre vypracovaná správa priniesť.

V záverečnej kapitole autor upozorňuje na potrebu pripraviť sa na nové úlohy aj z hľadiska zabezpečenia dostatočného počtu kvalifikovaných odborníkov - environmentálnych manažerov - a uvádza príklady možných foriem a modelov pre ich výchovu. Z jeho filozofických pohľadov do budúcnosti je zaujímavá predstava o špeciálnom type harmónie v životnom prostredí - tzv. "kreatívnej nerovnováhe".

V knihe sú prehľadnou a zaujímavou formou prezentované súčasné principiálne problémy environmentálneho managementu. Jednotlivé kapitoly majú bohatú grafickú a tabuľkovú dokumentáciu, osobitne cenné sú názorné schémy postupov riešenia vybraných typov úloh. Vzhľadom na mimoriadnu aktuálnosť problematiky, ktorá sa u nás začína práve v súčasnosti intenzívne formovať, je kniha vhodná pre veľkú škálu čitateľov: vedeckovýskumných pracovníkov v oblasti životného prostredia, pracovníkov v oblasti územného plánovania, ale aj environmentálneho práva, riadiacej sféry, študentov a všetkých, ktorí sa zaujímajú o problémy environmentálneho managementu.

